

Discipline in de schoolbanken

Recent onderzoek zou aantonen dat de vinger opsteken in de klas sociale ongelijkheid bevordert. Heeft de klassieke schooldiscipline afgedaan?

Christof BOUWERAERTS

Al sinds de klassieke oudheid wordt geklaagd over 'de jeugd van tegenwoordig'. Vandaag is dat niet anders. Te weinig discipline, beweren sommigen. Vroeger mocht op school niks, vandaag lijkt alles toegelaten. Is discipline op school inderdaad achterhaald? Of blijft het opvoedkundig belang ervan wel degelijk overeind?

Over die vraag denken twee leerkrachten na. Leen Foubert is orthopedagoge, stond vijf jaar in het bijzonder lager onderwijs en geeft vandaag les in het eerste leerjaar. Harry De Paepe is regent Nederlands, geschiedenis en Engels en geeft al vijftien jaar les in het middelbaar onderwijs. Vandaag brengt hij eerste- tot derdejaars historische kennis bij.

„Praat met je leerlingen over de diepere bedoeling van de regels”

Harry De Paepe

–Hebben we nood aan meer discipline op school?

Harry De Paepe•Zelf sta ik er alvast op dat leerlingen aan het begin van de les opstaan en dat ze met twee woorden spreken. Die afspraken gelden overigens in de hele school. Ook rust in de klas vind ik een belangrijke voorwaarde om echt tot leren te komen.

Uiteindelijk is een rustige klas in ieders belang.

Leen Foubert•Ik worstel nogal met de term 'discipline'. Als die te maken heeft met regels, gezag en gehoorzaamheid, verwijst hij immers allereerst naar een machtsrelatie tussen leerkrachten en leerlingen. Zelf streef ik ernaar de veilige leeromgeving die een school hoort te zijn zo veel mogelijk te baseren op afspraken. In tegenstelling tot regels, die van bovenaf worden opgelegd, komen afspraken tot stand door overleg. Daaruit spreken wederzijds respect en gelijkwaardigheid.

–Is een machtsrelatie dan problematisch?

Leen Foubert•Ik zoek liever naar mogelijkheden om een meer gelijkwaardige relatie met mijn leerlingen in de praktijk te brengen dan naar versterking van een machtsrelatie. Ook al bedoelen we het als leerkrachten natuurlijk niet zo, toch brengt een cultuur van straffen en belonen, gezag en regels een vorm van geweld met zich mee. Zo kan oordelende taal angst of boosheid oproepen bij leerlingen en hun openheid om te leren aantasten.

Bovendien heb je als leerkracht ook zelf te leren van je leerlingen en maak je ook fouten, net als iedereen. Dat mag je dan ook best laten blijken. Je hoeft heus niet op een verhoogje te gaan staan.

Harry De Paepe•Voor mij is een machtsrelatie niet noodzakelijk iets negatiefs. Als volwassene heb je tegenover kinderen en jongeren immers vanzelf een voorbeeldfunctie te vervullen. Precies omdat je het voorbeeld moet geven, is echter niet om het even welke invulling van die relatie aanvaardbaar. Zo herinner ik me een situatie uit mijn eigen basisschooltijd. Een medeleerling trok tijdens de speeltijd de kap van mijn jas los, dus vroeg ik aan de meester met toezicht of hij me wilde helpen de kap weer vast te maken. Hoewel ik het beleefd vroeg, snauwde hij me toe dat

Afspraken maken veronderstelt dat leerkrachten ook naar de leerlingen luisteren. © Belga Image

ik niet moest denken dat hij me daarmee zou helpen en hij liet me gewoon staan. Aan een dergelijke kadaverdiscipline hebben we allerm minst nood. Het respect dat je van leerlingen verwacht, moet je zelf ook geven. Dan gaan leerlingen jou ook waarderen en groeit een band van vertrouwen.

–Hoe vertaalt u die principes naar het dagelijkse leven in de klas?

Harry De Paepe•Allereerst praat ik geregeld met mijn leerlingen over de diepere bedoeling van de regels. „Waarom kom je naar school?“, vraag ik dan. „Om te leren“, luidt hun antwoord. Welnu, ervaring leert me dat leerlingen, in diverse richtingen, heus wel inzien dat leren pas mogelijk is als er orde is en rust heerst. Soms geven ze hun nood aan structuur ook zelf aan.

Wanneer ik een conflict had met een leerling in de klas, volgt nadien doorgaans een herstelgesprek. Rancuneus ben ik alleszins niet. Liever één keer een leerling krachtig terechtwijzen en het vervolgens uitpraten, dan conflicten een heel schooljaar laten aanslepen. Dat principe pas ik ook thuis toe bij mijn eigen kinderen.

Ik geef ook maar zelden straf. Doe ik het toch, dan grijp ik niet naar het klassieke papegaaienwerk van weleer, maar zoek ik naar een zinvolle invulling. Ten slotte speel ik ook mijn gevoel voor humor uit. Daarmee kun je in heel wat conflictsituaties de spanning ontladen op een veilige manier. Natuurlijk moet je opletten om niet te kwetsen.

Leen Foubert•Ongeveer een jaar pas ik intussen, met vallen en opstaan, de principes van geweldloze communicatie van Marshall Rosenberg toe in de klas. Die bestaan erin dat je tegelijk krachtig en respectvol communiceert. Dat doe je door als leerkracht een oor-

deellose houding aan te nemen en te spreken vanuit wat je voelt en wat je nodig hebt. Zo communiceer je op een verbindende manier wat je van je leerlingen verwacht, wat je stoort, maar ook wat je waardeert. Empathisch luisteren is daarbij wezenlijk. Als het kind zich aanvaard weet, zal het ook begrip hebben voor jouw noden en verwachtingen. Ik geloof dat discipline overbodig wordt als we inzetten op verbinding.

„Als we meer inzetten op verbinding, wordt discipline overbodig”

Leen Foubert

–Merkt u sindsdien een verschil?

Leen Foubert•Tot mijn verbazing leidde dat niet tot chaos. Het werkt wel degelijk. Zeker jonge kinderen voelen meteen dat je hen aanspreekt op een andere manier. Verscheidene collega's gingen er al mee aan de slag. Ik maakte zelfs mee dat een collega me kwam halen om in een andere klas met een leerling te praten die niet meer wilde meewerken.

Natuurlijk gaat het hier niet om een techniekje, maar om een levenshouding. De grootste uitdaging bestaat dan ook erin je ei-

gen weerstand of angst voor controleverlies te overwinnen. We zijn immers geneigd gezag en regels te gebruiken als houvast. Bij verbindende communicatie stel je je echter kwetsbaar op.

Harry De Paepe•Als beginnende leerkracht stond ik op discipline als een manier om me overeind te houden. Uiteindelijk is het een kwestie van juist sociaal aanvoelen, denk ik. Vaak merk je dat het leerkrachten die al te strakke gehoorzaamheid eisen of die net de boel maar op zijn beloop laten, net daaraan ontbreekt.

–Waarom ontleen je als leerkracht dan wel je gezag?

Harry De Paepe•Naast je sociale aanvoelen speelt de passie voor je vak daarin ongetwijfeld een wezenlijke rol. Denk maar eens terug aan je eigen schooltijd. Leerkrachten die de leerlingen door hun eigen enthousiasme wisten te boeien voor hun vak, kregen daarvoor respect. Als geschiedenisleraar ondervind ik het maar al te vaak. Blijkbaar vinden heel wat leerlingen bij voorbaat geschiedenis saai. Toch kreeg ik ooit spontaan applaus van tachtig leerlingen na een geïmproviseerde les over Julius Caesar tijdens een studie-uur. Door humor en een zekere theatraliteit wist ik hen te boeien. Onverwachts werd het mijn mooiste leservaring tot nog toe.

Leen Foubert•Passie voor leerinhouden is noodzakelijk, maar een inspirerende houding is fundamenteel. Als leerkracht vorm je de burgers van de toekomst. Met je leerlingen ga je dan ook het soort relatie aan waarvan je wil dat ze die ook met jou, met elkaar, en met anderen aangaan. Geweldloze communicatie leidt tot verbinding en respect. Daar aan heeft onze samenleving immers nood.

Advertentie

BEDEVAART LOURDES, 5 DAGEN

LAUWERS REIZEN

07 & 28 MEI 17
18 JUNI 17 & 23 JULI 17
13 AUGUSTUS 17
03 SEPTEMBER 17

*** hotel - volpension

NU -10%

normaal: € 415 pp

NU € 373 pp

Incl. Nederlandstalige gids - diverse opstapplaatsen

070-35 08 18 (€ 0,30 p/m) • www.lauwers.be